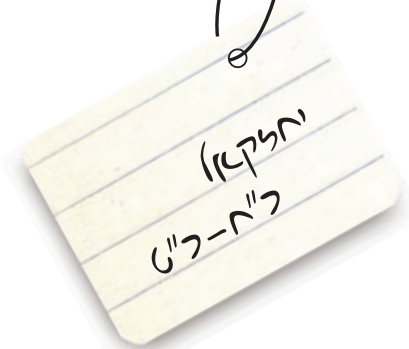

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק כ"ח

בפרק כ"ח מופיע סדרת נבואות. השתיים הראשונות עוסקות במנהיגי צור. הראשונה (א-ז) מופנית לנגיד צור' ומתמקדת בחכמתו הרבה שהביאה אותו לגבהות לב וחוזה את נפילתו. השנייה (יא-יט) היא קינה על מלך צור, המשרטטת את דמותו בקווים הלקוחים מסיפור גן עדן וחטא אדם הראשון. בהמשך מופיעה נבואת פורענות על צידון שכנתה של צור, וכנגדה נבואת נחמה לישראל (כ-כו).

1 הנבואה על נגיד צור נחלקת לשניים: החטא (ב-ה) ועונשו (ו-ז).

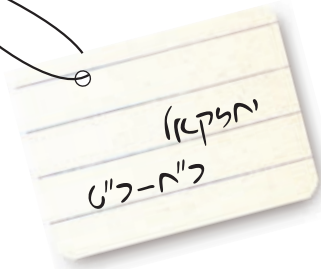
(א) ה'לב' הוא המילה המנחה המשותפת לשני החלקים. עקבו אחר מופיעה בתיאור שלבי החטא.

(ב) מהם הגורמים שהביאו את נגיד צור לגבהות הלב? התייחסו למשמעות השונה של הופעות המילה 'לב'. תוכלו להיעזר בדברי הרד"ק: 'מושב אלהים ישבתי בלב ימים - כי אני ישבתי במקום חזק כי אני בלב ימים שהימים מקיפים אותי ומי יוכל לגעת בי כמו אלהים שיושב בשמים וכל סוחרי העמים עובדים אותי'. ראו את תיאור חכמתו של שלמה במל"א ג', יב, כח.

(ג) בתיאור העונש מתהפך הגלגל על נגיד צור - בחנו את ההקבלה הניגודית בין החטא לעונשו, השוו ביחוד את פסוקים ח, ט לפסוק ב.

2 הנבואה השניה בפרק היא קינה על מלך צור. חלקה הראשון מתאר את המצב האידילי בו היה שרוי - כיצור בגן עדן (יב-יג) וככרוב בהר האלהים (יד-טו). חלקה השני מתאר את חטאיו ונפילתו. גם נבואה זו כמו נבואה הראשונה מתואר המלך כמי שזכה ליהנות מסגולות יחודיות, ומקרבה יתרה לאלהים. אולם התהליך בשתי הנבואות שונה: עמדו על ההבדלים בחטא - כיצד הוא נובע מהמסחר ('רכולתך') בכל נבואה (פסוקים ה, טז)? כיצד מתפרשת קרבתו לאלהים בכל נבואה (פסוקים ב, יד)? מהו אופי העונש בכל נבואה?

3 ברקעה של הקינה על מלך צור ניצב סיפור גן עדן וחטאו של אדם הראשון: עמדו על הרמיזות לסיפור גן עדן (בראשית ב', ח, יב; ג', כג-כד), וחשבו במה הוא תורם להבנת חטאו של מלך צור בנבואתנו.

4 'פה אָמַר אֲדָנִי ה' בְּקִבְצֵי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים' (כה) בחתימת הפרק מופיעים שני פסוקים העוברים מנבואות על העמים לנבואת נחמה לישראל. מה תפקידם כאן? שימו לב לאופיה של הנחמה בפסוקים, לתפקיד הגויים בתוכה, ולזיקתה המילולית והלשונית לנבואה שלפניה (כד, כו).

פרק כ"ט

פרק כ"ט פותח סדרת נבואות על פרעה ומצרים, המסתיימת בפרק לב. הפרק כולל שתי נבואות מתוארכות: הראשונה בשנה העשירית, שנה לאחר התחלת המצור על ירושלים, והשנייה בשנה העשרים ושבע. הנבואה הראשונה (א-טו) פותחת בהתייחסות לגאווותו האלילית של פרעה ולזיהויו עם התנין והיאור, מקור כוחה של מצרים. העונש על כך הוא ייבושו וניתוקו ממקור חיותו. הנבואה מסתיימת בתיאור גלות מצרים וגאולתה. הנבואה השניה (טז-כא) מתייחסת לצור ולמצרים - מצרים תיענש תחת צור, ותבזז בידי נבוכדנאצר.

5 'הֲנִי עֹלֵךְ פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, הַתְּנִינִים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ אֲנִיו' (ג) הנבואה פותחת בדימוי מיוחד במינו של פרעה וציטוט מדבריו (ג). מהי התפיסה המשתקפת מדברי פרעה כאן? להבנת הקשר בין התנינים ליאור ולחשיבות היאור במצרים ראו בפירוש **המלבי"ם**: 'המצרים היו מאמינים שהיאור נילוס הוא קדוש ושהתנינים הגדולים שבו יש בהם אלהות, ושיש תנים אחד הגדול מכולם שהוא מושל על כולם והוא ברא את עצמו ואת היאור'.

ראו גם את דברי **מ"ד קאסטו** בפירושו לבראשית שם: 'בכל ארצות המזרח היו רגילים לספר כל מיני אגדות על מלחמות אלים גדולים בתנינים ומפלצות... מספרת התורה: 'ויברא אלהים את התנינים הגדולים', והרי היא כאילו תבוא להגיד - חלילה מלחשוב שהתנינים היו יצורים מיתולוגיים מתנגדים לאלהים או מורדים בו, בריות טבעיות היו ונבראו במאמרו של הבורא...!'

6 בפסוקים ו-טו עובר הנביא לדבר על יושבי מצרים. שימו לב למסגרת הפסקה, ובדקו מה תוכן הטענה המופיעה בה.

7 השורש 'שמם' חוזר כמה פעמים בפרק יחד עם השורש 'חרב' ('חורב'/'חרבות יכולים להתפרש הן כמקום שממה וחורבן, והן כמקום יבש, ראו יחזקאל ל', יב). עמדו על משמעותו הכפולה בפרק, ובדקו כיצד הוא קושר את העונש לפרעה ולמצרים.

רחיבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

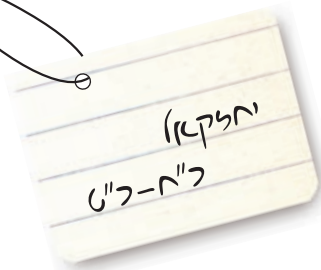
מִתַּן מַתָּן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

הרחבה

'בָּעֵדוֹן גּוֹ אֱלֹהִים הַיֵּית'

'מי כמוכה באלים ה' - מי כמוך באלו שקורים עצמם אלוהות. פרעה קרא עצמו אלוה שנאמר 'ען אמר לי יאורי ואני עשיתיני', וכן שנחריב... וכן נבוכדנצר... וכן נגיד צור שנאמר 'בן אדם אמור לנגיד צור כה אמר ה' אלהים יען גבה לבך...'.
(מכילתא דר"י, מסכתא דשירה ח)

נגיד צור הכניס עצמו לרשימת גדולי עולם שהתנשאו בשחצנותם להיות אלוה. צור הפכה אלטרנטיבה לירושלים וערכיה. היא התנשאה לראות עצמה כאלהים ונעשתה מרכז של גאווה אלילית. יחזקאל מזכיר בדבריו על נגיד צור ביטויים הלקוחים מסיפור גן עדן: גן אלהים, כרובים, עצים, תהום, נהר, זהב, אבן טובה, שוהם ואבני בדולח. יחזקאל הרבה להשתמש בדימויי גן העדן, ואף הוסיף לנו על מה שכתוב בתורה. האבנים נקשרו בתורה לארצות שאותן הקיפו הנהרות היוצאים מעדן. בדברי יחזקאל נמצאות האבנים הטובות בתוך הגן עצמו... בעיני יחזקאל גן העדן אינו אירוע מן העבר בלבד, אלא גורם חשוב בעיצוב ההווה, ובאמצעותו הולך ונבנה העתיד. האדם הוצב מלכתחילה בגן עדן, הוא גורש משם בגלל חטאו, ומאז, כל גלגולי חייו במהלך ההיסטוריה מכוונים להחזירו לגן... גם צור ישבה בגן עדן, היא זכתה לרוב טובה ולגדולה מן השמים, כדי להשתמש בהם עבור העולם כולו. אלא שצור מעלה בתפקידה, והעניקה לגנה תכלית שונה לחלוטין. לפי התפיסה הנוכרית גן העדן משמש לא את האדם אלא את האל עצמו. נגיד צור שראה עצמו כאל נטל לעצמו את כל הגן המלא תפארת ועונג, זהב ואבנים טובות. אדם הראשון נטל לעצמו באיסור את הטוב האלוהי שנמסר בידו והשתמש בו לתועלת עצמו ולהגשמת תאוותיו, ובכך קלקל את העולם והחריבו, כך עשתה גם צור שהשתלטה על טוב העולם וניצלה אותו לתועלתה בלבד. החטא והגאווה השחיתו אותה עד היסוד, מסחרה נמלא חמס ועוול והיא נענשה בחומרה יתירה, וכמו אדם הראשון גורשה מן הגן.

(מתוך: 'אריאל, לב חדש - עיונים בספר יחזקאל, עמ' 235-236)

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

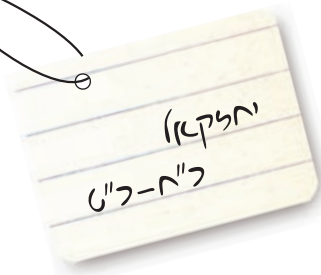
מִתַּן מַתָּן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

”וַיְבִינּוּ בַּפֶּקֶדָא” < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרק כ”ח-כ”ט

פרק כ”ח (ג) **הִנֵּה חָכֵם אַתָּה (כתיב: מדנאל) מְדַנְיָאֵל כָּל סְתוּם לֹא עֲמָמוֹן:** נגיד צור ראה עצמו חכם יותר מדניאל, שהתפרסם בחכמתו כשהצליח לפתור את חלום נבוכדנאצר. לפי הקרי הכוונה כאן לדנאל, דמות מוכרת בספרות העולם העתיק, שהתפרסם בצדקתו וחכמתו (ראו גם לעיל י”ד, ד).

(ט) **הָאָמְרוּ תֹאמְרוּ אֱלֹהִים אֲנִי לְפָנֵי הַרְגֵנִי:** שאלה אירונית - האם גם לפני אלה שיהרגוך תתפאר שאתה אלהים?

(יב) **אַתָּה חוֹתֵם תְּכַנִּית:** התכנית כולה שלמה בך, אתה פאר היצירה.

(יג) **כָּל אֲבָן יִקְרָה מְסַכְתָּן:** החופה שסככה עליך בגן היתה עשויה אבנים יקרות.

(כד) **סֵלוֹן מִמַּאִיר וְקוֹץ מִכָּאֵב מְכַל סְבִיבְתֵם הַשְּׂאֲטִים אוֹתֵם:** צידון ושאר העמים הסובבים לא פיגעו עוד בישראל כקוצים, ולא יבזו אותם.

פרק כ”ט (ד) **וְנָתַתִּי חַחִים בְּלַחְיֵיךָ:** ‘חח’ הוא טבעת ברזל שמושמת באפה או בלחייה של חיה לאחר שניצודה כדי למשכה.

(ז) **וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל מִתְנִים:** כמו - המעדת, תביא לנפילתם לאחר שסמכו עליך.

(יח) **כָּל רֹאשׁ מְקָרַח וְכָל כֶּתֶף מְרוּטָה:** מרוב עבודת המשא על הראש והכתפיים בהקמת המצור, הוקרחו ראשי החיילים ועור הכתפיים נמרט. **וְשָׂכַר לֹא הָיָה לוֹ וּלְחִילוֹ מִצָּר:** כל השלל נשטף לים ולא הספיקו לקחתו. פירוש אחר: המצור לא הצליח ולכן נאלץ נבוכדנאצר לחזור על עקבותיו.

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com"